

NERGÅRD

PÅ TOKT MED M/TR J. BERGVOLL

LIVET PÅ HAVET

Tekst: Christina Svanstrøm

Havet. Hvert menneske i vårt land har et forhold til det bølgende blå på randen av fastlandet. Frådende og hvitt slår det mot land, sliper oss, temmer oss, og gir oss drømmer.

FISKERNE

Hender som slites, tæres, og bæres med stolthet av dem som utgjør bindeleddet mellom hav og handel. Fiskerne.

J. BERGVOLL

I dypet venter historie, tradisjoner, hardt arbeid og arv. Vi har forvaltet og beskattet ressursene vi finner i havet gjennom århundrer, årtusener. Utviklingen har kommet langt, den har gjort krumspring de siste tiårene. På samme tid har folketallet flerdoblet seg.

Vi er mange som lever av havets matfat. Verdensmarkedene skriker etter fisk, og Nergård er en av dem som har opparbeidet seg til å bli blant de ledende med røtter i den nordnorske landsdelen.

Utad leses statistikker, fangsttall, kvote-reguleringer og årsbalanser. Fisk er penger, fisk er en vare, og fisk er levebrødet til mennesker på land og vann. Over hele verden.

Men all utvikling til side. Alle tekniske nyvinninger, reguleringer og målsetninger sort på hvitt: den ufravikelige sannhet om Nergård i 2013, og alle andre år, er avhengigheten av sterke hender med træler og søvnløs styrke. Hender som slites, tæres, og bæres med stolthet av dem som utgjør bindeleddet mellom hav og handel. Fiskerne.

Konsernet er båret frem på bølgene. Landløst, og i evig bevegelse. Være seg storm eller solskinn, står tiden i skift ute på havet der hvor fisken bor. Seks timer arbeid. En halvtime mat. Fem timer hviletid. En halvtime mat. Og seks nye timer arbeid. Tolv timer om dagen, bølger i magen, en lengsel etter familie og nære, og gode latterkuler på dekk, i fabrikken og i fryserommet. Hardt arbeid. En måned av, en måned på – hundre prosent på båt.

DEKK

Døgnet rundt kan du høre det dundre og slå, metall mot metall. Ett par timers mellomrom, skyting av trål, hiving av trål. Store stålkuler klinker hardt mot dekk, dirrende og hoppende, enorme energiutløp fra de tykke stålvarene som trekker inn fangsten som venter i enden av halet. Bit for bit kommer trålen inn, et enormt håndarbeid tråklet av kjetting, låser, kuler, tau og vaier; endeløse timer med dekkarbeid og vedlikehold. I dette stykket garn og bindevev venter selve essensen av tråldriften; håpet om fangst i den ytterste sekken.

Sekken er snørpet sammen for hånd av et tommetykt rødt tau; det avgjørende bristepunkt, det siste håndlag på verket. Fullfangstet, og i bevegelse fra tonnevis med fiskehalers basketak, fjernes den røde tråden i enden av trålen, og sekken løftes fra dekk slik at fangsten kan gli ned i tanken.

FABRIKK

På med støvler, oljehyr og hørselvern. Stive hansker med grov overflate, hender klare til dyst. Vugge i takt med bølgene ned trappa, der lyden fra sløyemaskinene allerede durer gjennom lufta. Fisken tas ut fra tankene, prosesseringen starter. Legg i sløyemaskin, legg i sløyemaskin. Sorter; torsk, sei, hyse, hvitting – det går som bare det. Valter har klart 90 fisk per minutt, men det holdt ikke lenger enn fire minutter før han måtte gi over til normalt arbeidstempo. Her går det unna; tonn etter tonn, underarmer som hurtig løfter, renser, sorterer. Samlebånd til en av de tretten tankene, og deretter neste ledd i foredlingen. De ni frysene, hver med rom til 52 halvblokker på 25 kg hver, skal fylles og pakkes pent med fangst. Sei minus, sei pluss, torsk plusspluss, hyse medium og minus. Tre timer med nedkjøling, så bærer det på samlebåndet mot pakkemaskinen, og til sist ned heisen til fryserommet.

PAUSE

Helt fremst i fabrikken er det et lite rom for pulverkaffe og pause. Her er det akkurat plass til at seks oljehyrede fiskere kan ta en pust i dørken, og la skuldrene falle et lite øyeblikk. Fabrikksjef Valter og trålbas Bill har vært med båten hele dens tid, og vet å finne fram smilet hos medarbeiderne. Lærlingen Fredrik (18) har med seg kjæresten på mobiltelefonen. Med trådløst nett rekker han å sende en klem over verdensveven før de neste tonnene med fisk skal bearbeides.

A person wearing blue work clothes and yellow gloves is working in a machinery room. The person is leaning over a large, dark, cylindrical component of a machine. In the background, there is a white cabinet with a 'POWER UNIT' label and various pipes and cables. The floor is made of metal grating.

MASKINROMMET

Ned fra dekk, helt akter, under fabrikknivået. Der pumper *J. Bergvolls* hjertemaskineri døgnet rundt, og sørger for framdrift, hverdagsdrift, arbeidsdrift. Det er alltid noe å ta tak i. Med begrenset tilgang på hjelp og midler må man tenke kreativt, være løsningsorientert, og sørge for å holde hjulene i gang.

Kraft ganger arm, og med kraftige armer. Mekking på mektige maskiner krever både muskelkraft og evnen til å finne de smarte løsningene. Maskinisten Håkon og chiefen Tommy benytter overlappende skift til en felles innsats for å få dreis på en av maskinrommets mange komponenter.

PAKKING

Valter har revet ei fryse før. Helblokker på 50 kg, halvblokker på 25 kg, rett over på samlebåndet med minst mulig bruk av kraft. Riktig sort i riktig rekkefølge, slik at de havner i sin rettmessige lagringspose. Med ni fulle fryserer er det over 11 tonn som skal forflyttes ned til fryserommet i båtens bunn.

▼ Da jeg kom ombord, sa jeg at vi burde investere i en datamaskin om bord. Det var ikke en selvfølge. I dag kunne jeg dekket til alle vinduer, og styre etter den informasjonen skjermene gir meg alene.

STYRHUSET

En klump med stål og mennesker seiler gjennom bølgete farvann. Et samfunn i isolasjon, med kurs mot fisk og losseklare mottak. Bindeleddet mellom fiskere og fastland, båtens øverstkommanderende, har tilhold i skipets høyeste korridorer. Skipper Torgeir har vært ved roret siden *J. Bergvoll* kom splitter ny for 14 år siden.

For seks år siden var jeg med *J. Bergvoll* på rekefiske utenfor kysten av Grønland. Siden gikk vi til Bjørnøya på jakt etter hyse. Jeg husker latteren til Fritz Harald, den syngende vekkerklokken til stuert Arne, og alle gode latterkuler gjennom dunsten av hav, fisk og frost. Fem fantastiske, fargerike og krevende uker til sjøs, som etterlot meg med en kraftig senebetennelse og et smil om munnen.

Når jeg i vinter vendte tilbake, var mye endret. Ny fabrikk, et nytt arbeidsskift. Nye bølger, og ny kurs. Båten er i stand til å prosessere langt større mengder fisk. Penger i kassa, men også større belastning for mannskapet som på bunnen gjør jobben. *J. Bergvoll* har kapasitet til 450 tonn last. Før frosne blokker havner i lasterommet, skal prosessen gjennom fem håndbemannede trinn. Et hal på ti tonn? Det blir til femti tonn før mannskapet på seks har varsomt løftet fisken gjennom sløyemaskinen, gjennom sorteringen, ned i frysene, ut av frysene, inn i stabelen av last i båtens bunn. Med to skift i døgnet og 60 skift i måneden, skal hver av fiskerne i snitt berøre og løfte fangsten gjennom produksjonsprosessen og mot forbrukernes pent innpakke sluttprodukt. (60 skift · 50 tonn/skift) / 6 fiskere = 500 tonn/fisker. Og hovedvekten av denne byrden ligger på håndledd, rygg, nakke og skuldre. Godt er det at en fritur venter på den som står av en storm for fylte lasterom.

Ikke bare har båten endret seg. Jeg har blitt 25 år, har studert, reist, og hatt arbeid på kontorer rundt om i landet. Når jeg nå gikk om bord, har det blitt langt vanligere med kvinnelig ansatte på arbeidsskiftene. Per nå er det tre unge damer som jobber på trålerne til Nergård, og kjønn er ikke noe tema. Det er ikke til å legge under en flyndre at yrket har vært og er mannsdominert, men en mer inkluderende gjeng har jeg ikke møtt på noen arbeidsplass. Når du er på båt, langt fra land, og i din egen verden, lærer man ett og annet om verdien av å ivareta hverandres psykososiale helse. Mine kollegaer er eksperter på å spille hverandre gode, og med enkle ord holde stemningen motivert selv når sjøen står på som verst og du er trøttere enn du visste var mulig. Og jeg vil ta med meg deres kunnskap videre inn i yrkeslivet.

I denne årsrapporten er du gjennom bilder og enkle ord vært ønsket velkommen om bord i én av Nergård Havfiskes fem trålere. Det er de der ute, som jobber døgnet rundt for at hele pyramiden skal holdes på plass. Under dem bølger alltid et dyp, og i det dypet venter de verdiene som til syvende og sist gjør Nergård til den arbeidsplassen det er.

Takk for at jeg fikk være med på reisen.

TAKK FOR TUREN!

Christina Svanstrøm
Frilansjournalist / lett fisker

J. BERGVOLL

HARSTAD

NERGÅRD AS
Strandgata 9
Postboks 613
9256 Tromsø

T: +47 77 66 75 30
www.nergard.no